

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi = digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

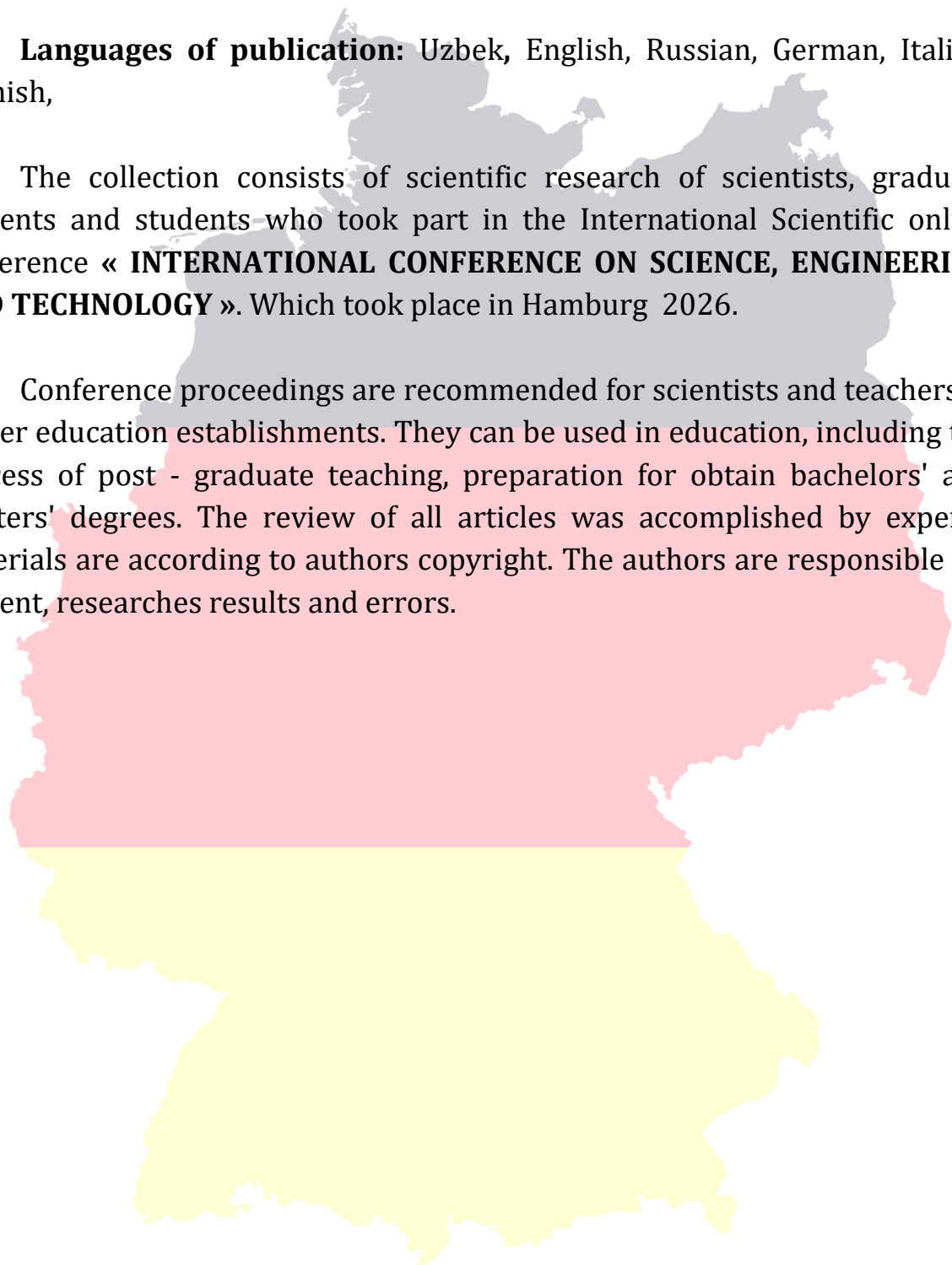

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Hamburg, Germany, 2026 Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian,
Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Hamburg 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

MTT VA OILA HAMKORLIGIDA BOLALARDA MUSTAQIL HAYOTIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH

Sanginova Gulnozaxon

Qo'qon universiteti Ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi

Mamadaliyeva Dildoraxon A'zamjon qizi

Ta'lim fakulteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-24 guruh talabasi

Mamadaliyevadildora300@gmail.com

Annotatsiya. Maktabgacha yoshdagi bolada hamdardlik tuyg'ularini rivojlantirish va tarbiyalashda oila muhim rol o'ynaydi. Oila sharoitida unga xos bo'lgan hissiy va axloqiy tajriba shakllanadi. Shini aytib o'tish joizki, bola avvalo, hayotiy tajribalarni oiladan ya'ni, ota-ona, opa-singil, aka-uka va boshqa yaqin qarindoshlaridan ko'rib, o'rnak oladi va o'rganadi. Shunday ekan oila bola uchun ilk maktab bo'lib, unda barcha bola uchun namunali o'rnak bo'lishi kerak.

Kalit so'zlar: : hamkorlik, ota-ona, tarbiya, qadriyat, pedagog, jamiyat, mahalla, oila, ta'lim, qamrab olish, moslashuv, usul, shakl, shaxs, ko'nikma, malaka.

Kirish. O'zbekiston Prezidenti Sh.Mirziyoyev: "Oila biz uchun muqaddas. Muqaddasligi shuki, avvalambor, qayerda ishlashidan qat'iy nazar, kim bo'lishidan qat'iy nazar, agar oilada tarbiya, oilada muhit, oilada halollik, munosabat, tarbiyaga alohida e'tibor bermasa, hech qachon natija bo'lmaydi. Shuning uchun men farzandlarimning tarbiyasiga juda katta e'tibor beraman. Har bir farzandinga ham, nevaramga ham alohida o'zimning munosabatim bor. Har bir nevaramning alohida xarakterini bilaman, orzusini, istagini bilaman" – deb fikrini bildirdi. Shu munosabat bilan oila, mahalla va ta'lim muassasalarining asosiy moyilligi jamiyat majburiyatlariga javob beradigan rivojlangan yoshlarni tarbiyalashdir. Yoshlarning vatanparvarligi oilada, mahallada, ta'lim muassasasida tan olinishdan boshlanadi: o'z oilasini, mahallasini, ta'lim joyini qadrlamaganlar o'z Vatanini qadrlamaydilar. Oila, mahalla va ta'lim muassasalari shaxs ma'naviyatini shakllantiruvchi omil sifatida yetakchi o'rinda turadi. Zamon talablariga javob beradigan rivojlangan aholini barpo etishda har bir oila, mahalla va ta'lim muassasasi faol ishtirok etmoqda. Darhaqiqat, inson o'z oilasidan, onasidan va ta'lim muassasasidan sevgi, e'tibor va e'tiborni qidiradi va o'zini ularning himoyasida topadi. Milliy qadriyatlar uyg'unligida ma'naviy qayta tug'ilish katta ahamiyatga ega. Yoshlar tarbiyasini istak asosida qurish shart emas, bola istak asosida talabni bajarishi muhimdir. Abbot bola bilan erkin, uzluksiz muloqot qiladi va uni rag'batlantiradi. Bunga erishish uchun oluvchini o'zi qabul qilishi, boshqalarga rahmdil va foydali bo'lishi kerak. Oiladagi keksa odamlarning namunasi bolalar uchun eng muhim omillar bilan namoyon bo'ladigan narsalarni o'rganish uchun rag'bat uyg'otadi.

Mamlakatimizda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'limdan teng foydalanishlarini ta'minlash maqsadida, O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari O'zbekiston Respublikasining " Ta'lim

to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrda PQ-2707-sonli "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori, O'zbekiston Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 21-noyabrda 929-sonli "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi to'g'risidagi nizomini hamda Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti ustavini tasdiqlash haqida"gi qaroriga asosan ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarni har tamonlama rivojlantirish, ta'lim-tarbiya berish, maktab ta'limiga tayyorlash bo'yicha davlat talablari belgilandi.(2. Prezident Sh. Mirziyoyevning PF-5198-sonli "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni).

Maktabgacha yoshdagi bolaning tajribasi juda boshqacha bo'lishi mumkin. Qoida tariqasida, bu katta va do'stona oiladan bo'lgan bolada to'liq va ko'p qirrali bo'lib, u yerda otaonalar va bolalar chuqur mas'uliyat va o'zaro bog'liqlik munosabatlariga ega. Ushbu oilalarda tasdiqlangan qadriyatlar doirasi juda keng, ammo ularda inson va unga bo'lgan munosabat asosiy o'rinni egallaydi. Hissiy tajriba to'liq bo'lmagan oiladagi bolada (ota-onasi bo'lmagan taqdirda) yoki uning aka-ukalari bo'lmagan taqdirda sezilarli darajada cheklanishi mumkin. G'amxo'rlik qilish kerak bo'lgan boshqa bolalar, qariyalar hayotida ishtirok etishning haqiqiy amaliyoti yo'qligi hissiy tajriba doirasini toraytiradigan muhim omil hisoblanadi.

Hozirgi vaqtda bolalar ta'limi tobora murakkablashib borayotgan va ko'p qatlamli jarayonga aylanib bormoqda. Bu jarayon ham oila, ham jamiyatning e'tiborini talab qiladi. Biroq ba'zan shuni unutib qo'yamizki, har bir bolaning kelajakdagi rivojlanishi va muvaffaqiyatiga poydevor qo'yilishi maktabgacha ta'lim davrida bo'ladi. Bu o'rinda oila va ijtimoiy tarbiyaning o'zaro ta'siriga, ularning bola xulq-atvori va qadriyatlarining shakllanishiga ta'siriga e'tibor berish kerak. Oila bolaning ijtimoiylashuvining birinchi va asosiy omili hisoblanadi. Bu yerda u muloqot, hissiy bog'lanish asoslarini o'rganadi, shuningdek, birlamchi ko'nikma va bilimlarni egallaydi. Oila muhiti, ota-onalarning tarbiya uslubi va ularning oilada namuna bo'lishi, bola xarakteri va dunyoqarashining shakllanishiga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Biroq, bolalarning maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tkazilgan vaqtning ko'payishi bilan jamiyat bola hayotida tobora ahamiyatli rol o'ynay boshlaydi. Bu yerda u turli ijtimoiy holatlarga duch keladi, boshqa bolalar va kattalar bilan muloqot qiladi, bu uning ijtimoiy moslashuvi va rivojlanishiga hissa qo'shadi. Maktabgacha ta'limda oila va ijtimoiy ta'limning o'zaro ta'sirining ahamiyatini o'rganish va anglash ayni damda dolzarb va muhim bo'lib qolishi shu o'rindadir. Oila hayoti va ijtimoiy muhitning qaysi jihatlari bolaning rivojlanishiga eng ko'p ijobiy ta'sir ko'rsatadi? Qanday qilib oila va jamiyatning sa'y-harakatlarini samarali birlashtirib, bolalarning rivojlanishi uchun optimal sharoit yaratish mumkin.

Tarbiyachi-pedagoglar bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda yetakchi o'rinni egallaydi. Ularning metodik yondashuvi,

savol-javoblar tashkil etishi, bolalarni mustaqil fikr yuritishga undovchi o‘yin va topshiriqlardan foydalanishi natijasida bolalar o‘z fikrlarini erkin ifoda eta oladigan, mulohaza yuritishga qodir, tanqidiy qarashlarga ega bo‘lgan shaxs sifatida shakllanadilar. Maktabgacha ta‘lim muassasalarida to‘g‘ri yondashuv va samarali usullar orqali bolalarda mustaqil fikrlashni shakllantirish nafaqat ularning hozirgi rivojlanishi, balki kelajakda jamiyatda faol va mustaqil shaxs bo‘lib yetishishi uchun ham asos bo‘lib xizmat qiladi.

Mustaqil fikrlash —bu bolaning vaziyatga mustaqil baho berishi, mantiqiy xulosa chiqarishi, muammolarga o‘z yechimlarini topishi va qaror qabul

Mustaqil fikrlovchi bola —bu savol berishga qiziqadigan, muammolarni mustaqil o‘rganishga harakat qiladigan va turli holatlarda o‘z fikrini bildiradigan shaxsdir. Shuning uchun maktabgacha yoshdan boshlab bolalarni mustaqil fikr yuritishga o‘rgatish ularning hayotiy ko‘nikmalari, ijtimoiy moslashuvchanligi va kelgusidagi bilimlarni egallash qobiliyatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqil fikrlashni shakllantirishning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat: Faollik va tashabbuskorlikni rag‘batlantirish: Bolaning har qanday savoli va tashabbusi tarbiyachi tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi zarur. Bu uning mustaqil fikrlashga bo‘lgan ishtiyoqini oshiradi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Bolalarga turli muammolarni har xil nuqtai nazardan ko‘rib chiqish, turli variantlarni tahlil qilish imkoniyati berilishi lozim. Ijodiy yondashuvni rivojlantirish: Erkin fikrlash va yangicha qarashlarni rivojlantirish uchun ijodiy topshiriqlar va o‘yinlardan foydalanish kerak. Erkin muloqot muhiti yaratish: Tarbiyachi va bolalar o‘rtasida erkin, ochiq va do‘stona muloqot muhiti mavjud bo‘lishi lozim. Bola o‘z fikrini aytishdan cho‘chimaydigan sharoit yaratilishi zarur.

Mustaqil fikrlashni shakllantirish usullari quyidagicha bo‘ladi:

Savol-javob metodidan foydalanish. Tarbiyachi bolalarga faqat tayyor javoblarni emas, balki mustaqil izlanishni talab qiluvchi ochiq savollar beradi. Masalan: "Sen qanday yechim toparding?" "Seningcha, nega bu voqea shunday sodir bo‘ldi?" "Boshqacha qilib bo‘lmaydimi?" Bunday savollar bolaning mustaqil o‘ylash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko‘nikmalarini faollashtiradi.

Muammoli vaziyatlar asosida ta‘lim berish. **Muammoli vaziyatlar** —bu bolaning mustaqil ravishda qaror qabul qilishini talab qiladigan o‘yin yoki topshiriqlardir. Masalan, ertak qahramoni qaysi yo‘lni tanlashi kerakligi haqida o‘ylab ko‘rishi.

MTT va oila hamkorligining bolalar hayotidagi samarali jihatlari sifatida quyidagilarni keltirishimiz mumkin:

- oilada berilgan tarbiya va bilimlar MTT tomonidan qo‘llab-quvvatlanadi va rivojlantiriladi;
- bolaning nutqiy, psixologik va jismoniy rivojlanishi yaxshilanadi;

-bola MTT va oila o‘rtasidagi uyg‘un tarbiya natijasida o‘zini jamiyatda erkin his qiladi;

-jamoada ishlash, muomala qilish va muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi;

-ota-onalar pedagoglar bilan hamkorlik qilib, bolaga qanday yondashish kerakligini o‘rganadilar;

-uy sharoitida tarbiya va ta‘lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

-oilva va MTT hamkorligi tufayli bola o‘zini xavfsiz va qo‘llab-quvvatlangan his qiladi;

-stress va qo‘rquv hissini kamaytiradi, moslashuv jarayonini yengillashtiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, bola tarbiyasida maktabgacha ta‘lim, Oila va Jamiyatning ham birdek xissasi bordir. Chunki bola oilada ilk bor ta‘lim- tarbiya olsa, uni maktabgacha ta‘limda yanada shakllantiradi, mustahkamlaydi va qisqa tushuntirish, nasihat yoki o‘yinlar orqali tarbiya elementlarini egallaydi. Egallagan tarbiyani esa albatta jamiyat va o‘zaro munosabatlarda qo‘llaydi. Bu esa bola tarbiyasining asosi hisoblanadi. Bolani maktab ta‘limiga tayyorlashda MTT, maktab, oila hamkorligi to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilsa, ta‘lim tarbiya sifati va samaradorligiga erishish va oldimizga qo‘ygan maqsadni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal, ISSN 2992-9024 (online) 2024, №7, X.U. Rizayeva I* 1Toshkent davlat pedagogika univrsiteti, Toshkent, O‘zbekiston.

2. Prezident Sh. Mirziyoyevning PF-5198-sonli “Maktabgacha ta‘lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmoni.

3. Mamatqulova Nilufar Qo‘qon Universiteti, magistratura 1-bosqich talabasi, Gauxar Djanpeisova Toshkent shahridagi A.I. Gertsen nomidagi Rossiya davlat pedagogika universiteti filiali “Maktabgacha ta‘lim” kafedrasida mudiri pedagogika fanlari nomzodi, dotsent.

4. INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE “PRESCHOOL EDUCATION: QUALITY AND EFFICIENCY, DEVELOPMENT PERSPECTIVES”, DECEMBER 4-5, 2024, A‘zamova Maloxat Nadjimovna, 2Abdualilova Saida Abdusattor qizi 1 “Maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim metodikasi” kafedrasida v.b dotsenti PhD 2Toshkent “Kimyo” xalqaro universiteti, 70110201-maktabgacha ta‘lim nazariyasi va metodikasi mutaxassisligi bo‘yicha magistr <https://doi.org/10.5281/zenodo.14272668>.

5. INTRODUCTION OF NEW INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY. International online conference. Date: 27th April-2025, Qahramonov Aliboy Yolgoshevich Filologiya fanlari nomzodi, ISFT instituti katta o‘qituvchisi Isoqova Dinara Normuxamadovna Azamqulova Zebogul Azizjon qizi Madrimova Shahrizoda Murod qizi ISFT instituti Maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi 2-kurs talabalari.

6. Barotova Shoxsanam Baxtiyor qizi O‘zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti Maktabgacha ta‘lim kafedrasida assistenti, Toshimova Marjona Komilovna Maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi talabasi shohsanambarotova@gmail.com, <https://doi.org/10.5281/zenodo.15068355>